

DOF - Dansk Ornitologisk Forening

De tre små med gule ben

HAANING I FELTEN Vadefuglene, de adulte, er her om sommeren slidte i deres udseende. De bliver ofte mørkere, da lyse fjerkanter er slidt af og de ligner ikke altid de fugle vi måske har set om foråret. Det gør det spændende og udfordrende at opleve dem når man er feltornitolog med hang til feltkendetegn – og som altid er på jagt efter sjældenheden...

Der er gennem de almindelige fuglearter at vi lærer at finde de sjældne.

Hvis man bruger tid på at kigge på og studere finere dragtdetaljer samt bruge tid på at notere sig hvilke helhedsindtryk fuglene giver – så er det at vi rykker os som feltornitologer når det gælder feltkendetegn.

Forleden stod jeg overfor en ryle.

Temmincksryle, bestemte jeg den hurtigt til.

Da jeg kiggede på den igen begyndte der alligevel at rejse sig en tvivl inderst inde. Det var en adult i slidt sommerdragt og vingen virkede meget kontrastfuld og i nogle vinkler virkede det til at en øjenbrynsstribе var ret tydelig også bag øjet.

Jeg kom naturligvis til at tænke på amerikansk dværgryle, da den, særligt når det gælder temmincksryler i slidt dragt, deler en del kendetegn og helhedsindtryk med temmincksryle.

Den lettede efter et stykke tid og kaldte med et typisk temmincksrylekald, et lyst trreee. Første formodning var altså rigtig. Det var en temmincksryle.

Det som jeg i felten blev konfronteret med, var at jeg ikke på stående fod havde styr på kendetegnende på amerikansk dværgryle da jeg stod i situationen. Jeg stod med en fugl der lignede ”noget”, men trængte til en update på hvordan forskellene egentlig var.

Temmincksryle, adult, Bygholm Vejle den 16. august 2019. Fuglen der blev grunden til denne artikel. Bemærk det mørke indtryk, det kontrastrige vinge/skulderparti samt at øjenbrynsstriben står klart frem - også bag øjet. Bemærk imidlertid også at brysttegningen er uden tydelige pletter samt at såvel svingfjers - som haleprojektion er lang. Det ses f.eks. ikke hos hverken amerikansk dværgryle eller langtået ryle. Foto: Henrik Haaning Nielsen

Faktisk er tre arter i spil når man står med en lille ryle med lyse ben. Det er, udover amerikansk dværgryle og temmincksryle, også langtået ryle. Denne artikel handler om kendetegnene man skal fokusere på, hvis man står med en spændende lille ryle med lyse gullige ben, her midt på sommeren. Desværre var det ikke muligt for mig at fremskaffe billeder af hverken amerikansk dværgryle eller langtået ryle fra om sommeren/sensommeren. I stedet har jeg udvalgt fugle i overgangsdragter.

Hverken amerikansk dværgryle eller langtået ryle er endnu truffet i Danmark.

Temmincksryle adult i slidt sommerdragt. Danmark den 10. juli 2018. Bemærk lang håndsvingfjersprojektion samt at brystet virker som en plamage uden tydelige pletter. Bemærk også en svag gullig undernæbsbasis. Foto: Helge Sørensen

Temmincksryle kan om sommeren, hvor dragten er slidt se meget mørk og ret kontrastrig ud. De kan virke mere mørkt brune end gråbrune og dækfjerene kan virke mere lyse end om foråret og indtrykket af vingen bliver derfor mere kontrastrigt end hvad man oplever i foråret. Indtrykket af kontrastrige vinger er netop noget man oplever hos langtået ryle og amerikansk dværgryle. Det kan forvirre da det om foråret generelt ser ret ensartet gråbrune ud, med mørkcentrede skulderfjer, et kontrastløst ansigt og markant brystbånd. Indtrykket af en øjenbrynsstribе forvirrer tillige da det ikke lever op til de indtryk man normalt får af temmincksryle i foråret. Kroppens form er vigtig, idet temmincksryle altid virker langstrakt og ret lavbenet. Halen rager et lille stykke ud bag håndsvingfjerene, hvilket giver denne langstrakte form. Endvidere stikker håndsvingfjerene ud bag tertialerne. Håndsvingfjersprojektionen er derfor synlig og en reel karakter. I flugt er halesiderne hvide og er altid en væsentlig karakter. Der ses ikke tær bag hale.

Amerikansk dværgryle, USA den 17. april 2017. Bemærk helt sort næb, mørk sammenhængende tøjle samt at brysttegningen indeholder store diffuse pletter. Foto: Helge Sørensen

Amerikansk dværgryle er (også) en meget lille ryle. I forhold til temmincksryle er kropsformen knap så langstrakt, men man får alligevel ofte i felten indtryk af et ret langt bagparti. Vingen er kontrastrig med brede mørke centre i såvel skulderfjer og nogle af dækfjerene. Resten af dækfjerene er grålige. På ryggen ses et tyndt og langt "dværgryle-V". I ansigtet ses en tydelig øjenbrynsstribe både foran og bag øjet. Tøjlen er mørk og ret bred og på den bagerste del af kinden ses et mørkt område, der på afstand vil virke som en mørk plet. Om sommeren vil amerikansk dværgryle virke meget mørk i helhedsindtrykket. Brysttegningerne vil virke udtværede, de sortcentrede fjer i skulderfjerene og i dækfjerene vil mangle lyse kanter og det vil samlet set give et mere netop slidt brunligt og mørkt udseende. Tertialerne har i sensommeren smalle lyst gråbrune kanter. Næbbet er helt sort men panden, akkurat over næbbet, er hvid. Det mørke bryst er afsat tydeligt med tydelige pletter på en gråbrun baggrund.

Ameikanske dværgryler, USA den 17. april 2017. Bemærk den hvide pande, mørk sammenhængende tøjle, det helt sorte næb og de brede pletter i brysttegningen. Den uskarpe venstre fugl viser en lang håndsvingfjersprojektion, men det skyldes at tertialerne ikke er vokset helt ud. Til gengæld ses at der ikke er haleprojektion. Foto: Helge Sørensen

Langtået ryle, Thailand den 22. marts 2013. Bemærk mørk pande, brudt tøjle, lys basis på undernæbbet, pletningen på brystet, at der ikke er haleprojektion samt at håndsvingfjersprojektion er meget kort. Jizzet er også lidt usædvanligt for en småryle da hovedet er forholdsvis lille i forhold til kroppen. Her kan jizzet påminde om spidshalet ryle. Foto: Helge Sørensen

Langtået ryle er (også) en lille ryle. De har imidlertid oftest en anden attitude end de to andre arter. Det skyldes de lidt længere ben, der ofte giver langtået ryle et mere opret indtryk der kan give associationer til tinksmed. Denne association styrkes også af at langtået ryle har et forholdsvis lille hoved. Ses langtået ryle rigtigt godt kan man se at den midterste tå er meget lang. Faktisk er den længere end tarsen og det er

tåspidserne man ser stikke ud bag halen i flugt. Langtået ryle har smukke, brede rødbrune kanter på en del af skulderfjerene samt på tertialerne i yngledragt. På en slidt sommerfugl kan de dog være slidt af så der kun er antydning af varmt brune nuancer på fjerkanterne, men er nogle af fjerene intakte vil den rødbrune farve forekomme meget karakteristisk – i kombinationen med at man ser det på en småryle med gule ben. Langtået ryles ansigtsudtryk virker lysere og mere åbent end hos amerikansk dværgryle på grund af en lysere kind og en lysere tøjle. Brystpletningen er på en lysere baggrund, så man ikke får samme plamageagtige brysttegnings som hos temmincksryle og hos amerikansk dværgryle. Ligesom på amerikansk dværgryle er brystpletningen tydelig og bred. Øjenbrynsriben er tydelig og bred både foran og bag øjet, men panden er mørk. På den stående fugl er halen og vingerne lige lang og der er stort set ingen håndsvingfjersprojektion.

Langtået ryle, Thailand den 22. marts 2013. Bemærk det langbenede småhovede jizz der får fuglen her til at minde om en mini-tinksmed. Bemærk desuden pletningen i brysttegningen, den brudte og diffuse tøjle der giver et åbent og lyst ansigtsudtryk, den lyse undernæbsbasis og den tydelige øjenbrynsstribe. Foto: Helge Sørensen

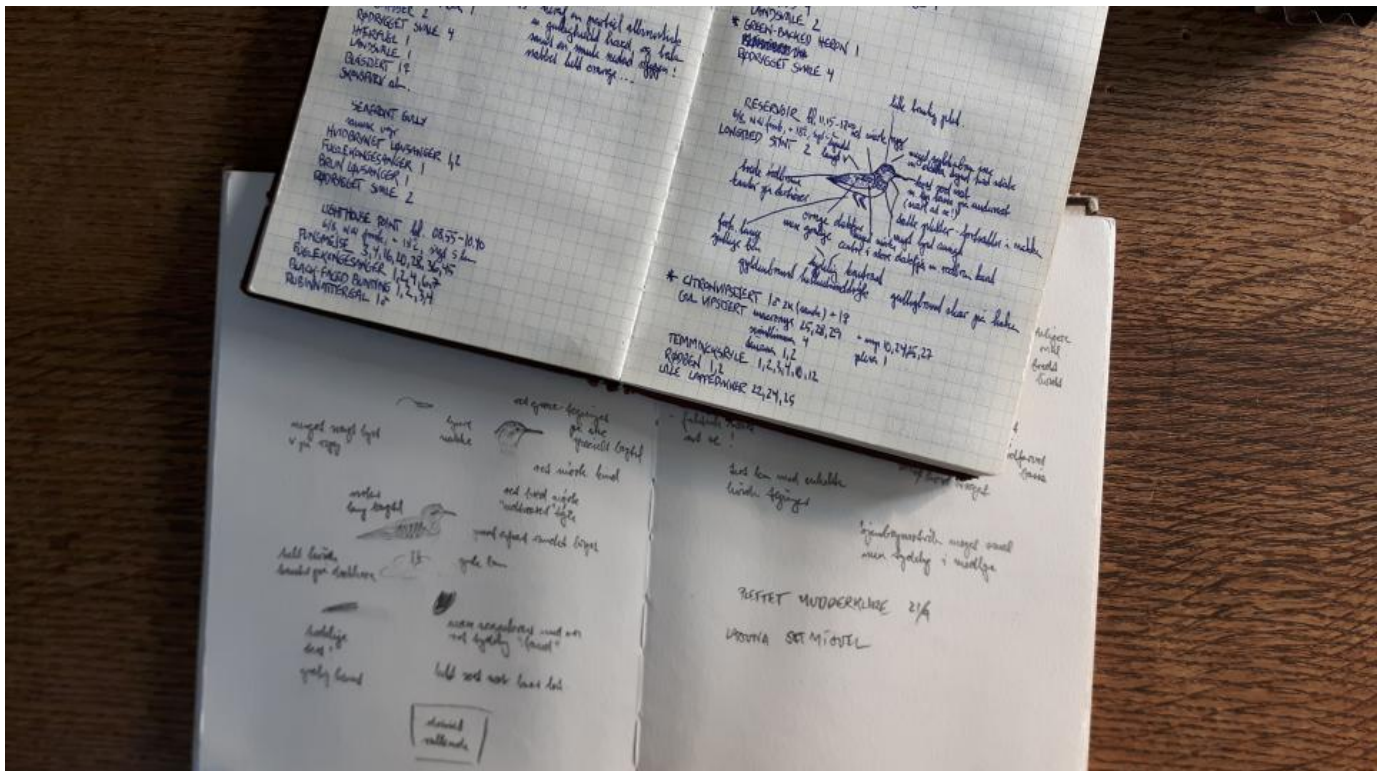
Langtået ryle, Thailand den 22. marts 2013. Bemærk tåspidserne der stikker ud bag halen. Foto: Helge Sørensen

Nedenfor har jeg skematisk opgjort de væsentligste forskelle de tre arter imellem. Læs desuden billedteksterne og følg med på kendetegnene.

	Temmincksryle	Amerikansk dværgryle	Langtået ryle
Øjenbrynsstribe	Manglende eller svag. Kan i nogle vinkler virke overraskende bred	Tydelig og bred både foran og bag øjet. Indimellem ses en tynd ekstra øjenbrynsstribe på issesiden	Tydelig og bred både foran og bag øjet. Der ses ofte en tynd ekstra øjenbrynsstribe på issesiden
Tertialer	Smalle, grå, eller hvidlige kanter	Smalle gråbrune kanter, kan dog også fremvise rødbrun kant	Smalle varmt rødbrune kanter
Pande	Mørk	Hvid	Mørk, højst et meget smalt hvidt bånd akkurat over næbbbasis
Håndsvingfjersprojektion	Ret lang, synlig	Kort, næsten usynlig	Kort, næsten usynlig
Haleprojektion	Ja, tydelig	Kun lidt	Nej

Bryst	Plamageagtigt gråbrunt, Markante pletter på uden markante pletter	gråbrun baggrund	Markante pletter og tynde lodrette striber på hvidlig baggrund
Halesider	Hvide	Grå	Grå
Tæer bag halespids i flugt	Nej	Nej	Ja
Næb	Sort med lille lyst område på undernæbbets basis	Helt sort	Sort med lille lyst område på undernæbbets basis
Tøjle	Smal, mørk	Ret bred, mørk	Tynd mørk streg. Ofte ses en mørk plet som delvist aftegnet tøjle, mens resten er tyndt og diffust aftegnet.

Tak, endnu en gang, til Helge Sørensen for levering af fotos.

Det er fedt at finde de gamle feltnoter frem når der skal skrives artikler. Henholdsvis fra Beidaihe i 1994 og Mexico 1996. Husk feltnoter Folkens!

 Skrevet af:
Henrik Haaning Nielsen

 Fotos af:
Henrik Haaning Nielsen
Helge Sørensen

 Emner:
FELTBESTEMMELSE

 Tags:
AMERIKANSK DVÆRGRYLE, FELTBESTEMMELSE, LANGTÅET RYLE, TEMMINCKSRYLE